Helsingin kaupungin asiantuntijalausunto

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys julkisiksi rekrytointipalveluiksi, osaamisen kehittämispalveluiksi ym. (HE 93/2018 vp)

Ilkka Haahtela

Helsinki

Sisältö (tiivistelmä)

1. Esityksen perusteissa ei kiinnitetä riittävästi huomiota yksityistämisestä aiheutuviin ja toisaalta markkinoiden syntymistä hidastaviin riskeihin.
2. Esitys ei määrittele yhdenvertaisuusperiaatteen täyttämiseksi edellyttämäänsä minimipalveluvalikoimaa.
3. Julkisen hallintotehtävän siirtämisen tarkoituksenmukaisuutta ei ole riittävästi perusteltu.
4. Yhtiöittämisvelvollisuudesta tulee luopua, koska se vaarantaa perustuslaillisen työllisyyden edistämisen toteutumisen ja nykyisen palvelutason jatkumisen.
5. Esitys synnyttää ristiriitoja asiakkaan palvelutarpeen, etuuksien ja palvelutuottajan ansaintalogiikan välillä.
6. Mikäli kuntien roolia alueensa työllisyyden edistämisessä ei huomioida, kunnan työmarkkinatuen rahoitusosuus täytyy poistaa myöhemmin annettavan työttömyysturvalain muutosesityksen yhteydessä.
7. Kuntien työllistämisvelvoitteesta tulee luopua sote-järjestämisvastuun siirtyessä maakuntaan.

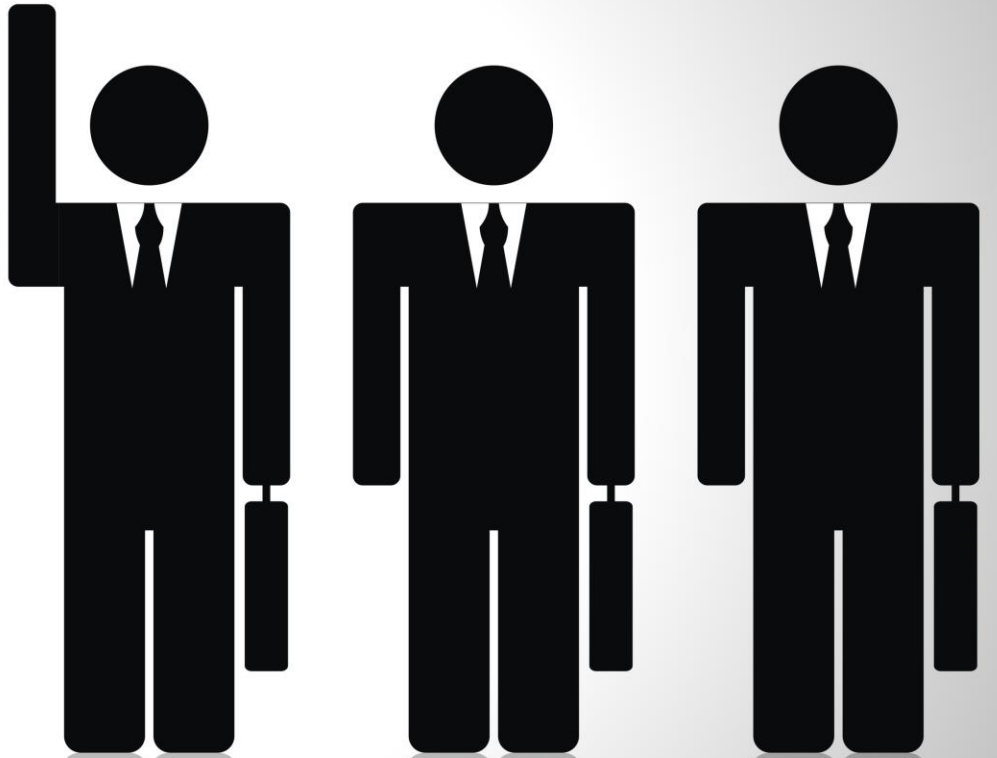

1. Uudistukseen liittyvät riskit

- Esitys ei luo lainsäädännöllisiä edellytyksiä TEM:n ja OKM:n työllisyyttä edistävien palvelujen yhteensovittamiselle.
- Rahoituksen säilyttäminen nykytasollaan ei luo edellytyksiä kokeiluluontoisille hankinnoille markkinoita synnytettäessä.
- Mikäli palvelunohjaus ja palvelutuotanto annetaan samalle toimijalle, vaarannetaan koko kasvupalvelumarkkinan ja rekrytointialan tehokas rakentuminen.
- Nykyään vakiintuneita rakenteita (esim. TYP ja Ohjaamo) ei voi sisällyttää lainsäädäntöön, jolla myös nämä palvelut pyritään antamaan yksityisen palveluntuotannon tehtäviksi.

2. Yhdenvertaisuuden turvaaminen

- Esitys ei turvaa työnhakijoiden yhdenvertaisuuden takaavaa minimipalveluvalikoimaa, joka määritellään ainoastaan ylätason liiasti tulkinnanvaraisilla käsitteillä (esim. ”rekrytointikoulutus”).
- Riittämättömästi määritelty minimipalveluvalikoima voi palveluita yksityistettäessä aiheuttaa yhdenvertaisuuden kannalta kestämättömiä eroja maakuntien välillä. Palveluekosysteemin uudenlaista rakentamista ajatellen muiden palvelujen väljät määritelmät ovat kuitenkin tarkoituksenmukaisia.
- Mikäli minimipalveluvalikoima määritetään myöhemmin alke- ja kasvupalvelulaissa määritetyn TEM:n valvontaroolin nojalla (esim. rekrylain soveltamisohjeilla), olisi järjestely voimakkaasti ristiriitainen maakunnallisen itsehallinnon kanssa.

3. Hallintotehtävän antaminen palveluntuottajalle

- Julkisen hallintotehtävän siirtämisen tarkoituksenmukaisuutta ei ole riittävästi perusteltu.
  - Esityksen olettamus yksityisen palvelutuotannon tehokkuudesta ei perustu tutkimustietoon. Esityksessä ei esimerkiksi ole esitetty julkisesti ja yksityisesti tuotetun (vastaavan) palvelun vertailua.
  - Esityksessä ei pohdita lainsäädännöllisiä vaatimuksia, joita tarvitaan tehokkaiden ja tarkoituksenmukaisten kasvupalvelumarkkinoiden synnyttämiseen.
  - Asiakas joutuisi monissa tilanteissa asioimiaan ”kahden luukun periaatteella” työttömyysturvakysymyksissä viranomaisella ja kasvupalvelujensa osalta palveluntuottajalla.
  - Esityksessä ei pohdita viranomaisen ja palveluntuottajan päällekkäisestä työstä aiheutuvia ongelmia.

4. Yhtiöittämisvelvollisuus ja viranomaistehtävät

- Kasvupalvelujen yhtiöittämisvelvollisuudesta tulee luopua, koska se vaarantaa perustuslaissa turvatun työllisyyden edistämisen toteutumisen ja nykyisen palvelutason jatkumisen.
- Esityksessä ei ole vertailtu julkisen ja yksityisen palvelutuotannon kustannustehokkuutta. Palveluiden hintataso saattaisi uudistuksen myötä nousta kestämättömäksi ja järjestäjän kasvupalveluyhtiöllä olisi aina mahdolllisuus päätyä myös konkurssiin.
- Yhtiöittämisvelvollisuus olisi muutoinkin epätarkoituksenmukaista sääntelyä, koska viranomaistehtävien esitetty laajuus ei todennäköisesti mahdollista vahvasti työttömyysturvaan kytköksissä olevien palveluprosessien kilpailuttamista.

5. Kasvupalveluihin kytkeytyvä tarkoituksenmukaisuusharkinta

- Nykyinen JTYP-lainsäädäntö on luonteeltaan mahdollistavaa ja sen toimeenpano perustuu viranomaiselle tarkoitettuun tarkoituksenmukaisuusharkintaan, jota tarkennetaan TEM:n antamissa yksityiskohtaisissa soveltamisohjeissa. Esitetty rekrylaki rakentuu vastaavan harkintamahdollisuuden varaan, joka olisi jatkossa annettavissa palveluntuottajan tehtäväksi.
- Lain tueksi ei tule myöhemmin säätää maakunnallista itsehallintoa loukkaavia JTYP-lain mukaisia valtakunnallisia soveltamisohjeita. Esitetty sääntely on tällöin itsessään riittämätöntä, koska se ei huomioi ristiriitoja, joita aiheutuu yksilön perusoikeuksien, etuisuuksien, palvelutarpeen ja palveluntuottajan ansaintalogiikan välillä.

5. Työttömyysturva ja yksilön oikeudet

Asiakas **irtisanoutuu työstään** ja aloittaa 10 viikon määräaikaisen työsuhteen.

→

Asiakas **ilmoittautuu työnhakijaksi** ja ohjautuu yksityiselle palveluntuottajalle.
Asiakas saa (virheellisen) lausunnon työttömyysetuuden hakemiseksi.

→

Työttömyys jatkuu yli vuoden ja **asiakas työllistyy**.
Asiakas ei ole hakenut tarjottua työtä ja on saanut viranomaiselta kolmen kuukauden ns. karenssin.

→

Irtisanoutuminen tulee takautuvasti selvitettäväksi.

- Työttömyysturvalainsäädäntö on monimutkainen ja yksityinen palveluntuottaja saisi antaa työttömyysetuuteen oikeuttavia myönteisiä lausuntoja. Tämä synnyttää riskejä palveluntuottajan ansaintalogiikkaan ja työttömyysturvaosaamiseen liittyen.
- Ongelma kärjistyy tilanteessa, jossa viranomainen asettaa asiakkaalle esimerkiksi selvittämättömän irtisanoutumisen jälkeen myöhemmin ns. 3 kuukauden karenssin. Kun asia myöhemmin selvitetään, ei asiakkaalla ole kahden karenssin jälkeen oikeutta työttömyysetuuteen ennen 12 viikon työssäoloa. Kaikki virheellisen tiedon perusteella maksetut työttömyysetuudet perittään asiakkaalta takaisin.

6.-7. Kunnan palvelut ja velvollisuudet

- Työmarkkinatuen rahoitusosuus täytyy poistaa kunnilta tulevan työttömyysturvalain muutosesityksen yhteydessä, mikäli kuntien roolia alueen työllisyyden edistämisessä ei tunnusteta.
- Esitys ei huomioi kuntien merkittäviä työllisyys- ja yrityspalvelujen panostuksia ja säilyttäisi nykyisten päällekkäisten kuntien ja valtion järjestämien työllisyys- ja yrityspalvelujen rakenteen.
- Uudellemaalle esitetty kasvupalvelukuntayhtymä tarjoaa alueensa kunnille toivotun rakenteen resurssien yhteensovittamiselle.
- Kunnan vanhanaikaisesta työllistämisvelvoitteesta tulee luopua sote-järjestämisvelvollisuuden siirtyessä maakuntaan ja asiakasryhmä tulee pyrkiä saattamaan työllistämispolulle jo työllistämisen aiemmissa vaiheissa.

Helsinki

Kiitos!